

Dysgu Cymraeg

**Mynediad y Gogledd
- Canllaw Gramadeg**

**Entry level (North Wales)
- Grammar Guideline**

Y Ganolfan
Dysgu Cymraeg
Genedlaethol —
National Centre
for Learning Welsh

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Dysgu
Learn

Canllaw gramadeg/A grammar guideline

Termau/Terms

Berf	<i>Verb</i>	(mi es i, mi wnaeth o)
Berfenw	<i>Verb-noun</i>	(mynd, gyrru, cerdded)
Ansoddair	<i>Adjective</i>	(da, gwyntog, prysur)
Enw	<i>Noun</i>	(car, tŷ, llyfr)
Rhagenw	<i>Pronoun</i>	(ti, ni, nhw)
Bôn	<i>Stem</i>	(rhed-, golch-, siarad-)
Gwrywaidd	<i>Masculine</i>	
Benywaidd	<i>Feminine</i>	
Lluosog	<i>Plural</i>	

Berfau/Verbs

Mae'r berfenw **bod** yn bwysig iawn. Dan ni'n defnyddio **bod** i wneud yr amser presennol, yr amherffaith, y dyfodol a'r perffaith: **y ferf bod + yn/wedi + berf (dim treigladd)**.

*The verb-noun **bod** is very important. We use **bod** to create the present, the imperfect, the future and the perfect tenses: **the verb-noun bod + yn/wedi + verb (no mutation)**.*

Yr Amser Presennol/The present tense

Dw i'n talu. <i>I pay/am paying.</i>	Dw i ddim yn talu. <i>I don't pay/am not paying.</i>	Dw i'n talu?/Ydw i'n talu? <i>Do I pay?/Am I paying?</i>
Rwy't ti'n talu. <i>You pay/are paying.</i>	Dwyt ti ddim yn talu. <i>You don't pay/are not paying.</i>	Wyt ti'n talu? <i>Do you pay?/Are you paying?</i>
Mae o/hi'n talu. <i>He/she pays/is paying.</i>	Dydy o/hi ddim yn talu. <i>He/she doesn't pay/isn't paying.</i>	Ydy o/hi'n talu? <i>Does he/she pay?/Is he/she paying?</i>
Dan ni'n talu. <i>We pay/are paying.</i>	Dan ni ddim yn talu. <i>We don't pay/are not paying.</i>	Dan ni'n talu?/Ydan ni'n talu? <i>Do we pay?/Are we paying?</i>
Dach chi'n talu. <i>You pay/are paying.</i>	Dach chi ddim yn talu. <i>You don't pay/are not paying.</i>	Dach chi'n talu?/Ydach chi'n talu? <i>Do you pay?/Are you paying?</i>
Maen nhw'n talu. <i>They pay/are paying.</i>	Dydyn nhw ddim yn talu. <i>They don't pay/are not paying.</i>	Ydyn nhw'n talu? <i>Do they pay?/Are they paying?</i>

Yr Amser Amherffaith/*The imperfect tense*

Ro'n i'n talu. <i>I was paying/used to pay.</i>	Do'n i ddim yn talu. <i>I wasn't paying/didn't used to pay.</i>	O'n i'n talu? <i>Was I paying?/Did I used to pay?</i>
Roeddet ti'n talu. <i>You were paying/used to pay.</i>	Doeddet ti ddim yn talu. <i>You weren't paying/didn't used to pay.</i>	Oeddet ti'n talu? <i>Were you paying?/Did you used to pay?</i>
Roedd o/hi'n talu. <i>He/she was paying/used to pay.</i>	Doedd o/hi ddim yn talu. <i>He/she wasn't paying/didn't used to pay.</i>	Oedd o/hi'n talu? <i>Was he/she paying?/Did he/she used to pay?</i>
Roedden ni'n talu. <i>We were paying/used to pay.</i>	Doedden ni ddim yn talu. <i>We weren't paying/didn't used to pay.</i>	Oedden ni'n talu? <i>Were we paying?/Did we used to pay?</i>
Roeddech chi'n talu. <i>You were paying/used to pay.</i>	Doeddech chi ddim yn talu. <i>You weren't paying/didn't used to pay.</i>	Oeddech chi'n talu? <i>Were you paying?/Did you used to pay?</i>
Roedden nhw'n talu. <i>They were paying/used to pay.</i>	Doedden nhw ddim yn talu. <i>They weren't paying/didn't used to pay.</i>	Oedden nhw'n talu? <i>Were they paying?/Did they used to pay?</i>

Yr Amser Dyfodol/*The future tense*

Mi fydda i'n talu. <i>I will be paying.</i>	Fydda i ddim yn talu. <i>I won't be paying.</i>	Fydda i'n talu? <i>Will I be paying?</i>
Mi fyddi di'n talu. <i>You will be paying.</i>	Fyddi di ddim yn talu. <i>You won't be paying.</i>	Fyddi di'n talu? <i>Will you be paying?</i>
Mi fydd o/hi'n talu. <i>He/she will be paying.</i>	Fydd o/hi ddim yn talu. <i>He/she won't be paying.</i>	Fydd o/hi'n talu? <i>Will he/she be paying?</i>
Mi fyddwn ni'n talu. <i>We will be paying.</i>	Fyddwn ni ddim yn talu. <i>We won't be paying.</i>	Fyddwn ni'n talu? <i>Will we be paying?</i>
Mi fyddwch chi'n talu. <i>You will be paying.</i>	Fyddwch chi ddim yn talu. <i>You won't be paying.</i>	Fyddwch chi'n talu? <i>Will you be paying?</i>
Mi fyddan nhw'n talu. <i>They will be paying.</i>	Fyddan nhw ddim yn talu. <i>They won't be paying.</i>	Fyddan nhw'n talu? <i>Will they be paying?</i>

Yr Amser Perffaith/*The perfect tense*

Dw i wedi talu. <i>I have paid.</i>	Dw i ddim wedi talu. <i>I haven't paid.</i>	Dw i wedi talu?/Ydw i wedi talu? <i>Have I paid?</i>
Rwy't ti wedi talu. <i>You have paid.</i>	Dwy't ti ddim wedi talu. <i>You haven't paid.</i>	Wyt ti wedi talu? <i>Have you paid?</i>
Mae o/hi wedi talu. <i>He/she has paid.</i>	Dydy o/hi ddim wedi talu. <i>He/she hasn't paid.</i>	Ydy o/hi wedi talu? <i>Has he/she paid?</i>

Dan ni wedi talu. <i>We have paid.</i>	Dan ni ddim wedi talu. <i>We haven't paid.</i>	Dan ni wedi talu?/Ydan ni wedi talu? <i>Have we paid?</i>
Dach chi wedi talu. <i>You have paid.</i>	Dach chi ddim wedi talu. <i>You haven't paid.</i>	Dach chi wedi talu?/ Ydach chi wedi talu? <i>Have you paid?</i>
Maen nhw wedi talu. <i>They have paid.</i>	Dydyn nhw ddim wedi talu. <i>They haven't paid.</i>	Ydyn nhw wedi talu? <i>Have they paid?</i>

Yr Amser Gorffennol/*The past tense*

Mae'r ferf **gwneud** yn bwysig iawn. *The verb gwneud is very important.*

Mi wnes i. <i>I did/made.</i>	Wnes i ddim. <i>I didn't do/make.</i>	Wnes i? <i>Did I?/Did I make?</i>
Mi wnest ti. <i>You did/made.</i>	Wnest ti ddim. <i>You didn't do/make.</i>	Wnest ti? <i>Did you?/Did you make?</i>
Mi wnaeth o/hi. <i>He/she did/made.</i>	Wnaeth o/hi ddim. <i>He/she didn't do/make.</i>	Wnaeth o/hi? <i>Did he/she?/Did he/she make?</i>
Mi wnaethon ni. <i>We did/made.</i>	Wnaethon ni ddim. <i>We didn't do/make.</i>	Wnaethon ni? <i>Did we?/Did we do/ make?</i>
Mi wnaethoch chi. <i>You did/made.</i>	Wnaethoch chi ddim. <i>You didn't do/make.</i>	Wnaethoch chi? <i>Did you?/Did you do/ make?</i>
Mi wnaethon nhw. <i>They did/made.</i>	Wnaethon nhw ddim. <i>They didn't do/make.</i>	Wnaethon nhw? <i>Did they?/Did they do/ make?</i>

Mae **mynd** a **cael** yn dilyn yr un patrwm â **gwneud**. Dach chi'n medru gweld **mynd** yn Uned 10 a **cael** yn Uned 11.

Mynd and **cael** follow the same pattern as **gwneud**. You can find **mynd** in Uned 10 and **cael** in Uned 11.

Dan ni'n defnyddio **gwneud** efo berfau eraill i siarad yn yr amser gorffennol. Edrychwch ar y patrwm.

We use gwneud with other verbs to speak in the past. Look at the pattern.

Mi wnes i dalu. <i>I paid.</i>	Wnes i ddim talu. <i>I didn't pay.</i>	Wnes i dalu? <i>Did I pay?</i>
Mi wnest ti dalu. <i>You paid.</i>	Wnest ti ddim talu. <i>You didn't pay.</i>	Wnest ti dalu? <i>Did you pay?</i>
Mi wnaeth o/hi dalu. <i>He/she paid.</i>	Wnaeth o/hi ddim talu. <i>He/she didn't pay.</i>	Wnaeth o/hi dalu? <i>Did he/she pay?</i>

Mi wnaethon ni dalu. <i>We paid.</i>	Wnaethon ni ddim talu. <i>We didn't pay.</i>	Wnaethon ni dalu? <i>Did we pay?</i>
Mi wnaethoch chi dalu. <i>You paid.</i>	Wnaethoch chi ddim talu. <i>You didn't pay.</i>	Wnaethoch chi dalu? <i>Did you pay?</i>
Mi wnaethon nhw dalu. <i>They paid.</i>	Wnaethon nhw ddim talu. <i>They didn't pay.</i>	Wnaethon nhw dalu? <i>Did they pay?</i>

Atebion/Answers

Mae 'na lawer o ffyrdd o ddeud 'yes' a 'no' achos dan ni'n ymateb i'r ferf.

There are many ways of saying 'yes' and 'no' because we respond to the verb.

Yr Amser Presennol/The present tense

Ydw. <i>Yes, I am/do.</i>	Nac ydw. <i>No, I'm not/don't.</i>	Wyt ti'n talu? Ydw. <i>Are you paying?</i> Yes.
Wyt. <i>Yes, you are/do.</i>	Nac wyt. <i>No, you aren't/don't.</i>	Dw/Ydw i'n talu? Wyt. <i>Am I paying?</i> Yes.
Ydy. <i>Yes, he/she is/does.</i>	Nac ydy. <i>No, he/she isn't/doesn't.</i>	Ydy o/hi'n talu? Ydy. <i>Is he/she paying?</i> Yes.
Ydan. <i>Yes, we are/do.</i>	Nac ydan. <i>No, we aren't/don't.</i>	Dach chi'n talu? Nac ydan. <i>Are you paying?</i> No.
Ydach. <i>Yes, you are/do.</i>	Nac ydach. <i>No, you aren't/don't.</i>	Dan ni'n talu? Nac ydach. <i>Are we paying?</i> No.
Ydyn. <i>Yes, they are/do.</i>	Nac ydyn. <i>No, they aren't/don't.</i>	Ydyn nhw'n talu? Nac ydyn. <i>Are they paying?</i> No.

Dan ni hefyd yn defnyddio **Oes/Nac oes** yn yr amser presennol – pan fyddwn ni'n gofyn am rywbeth amhendant.

*We also use **Oes/Nac oes** in the present tense – when we ask about something indefinite.*

Oes. <i>Yes, there is/are.</i>	Nac oes. <i>No, there isn't/aren't.</i>	Oes 'na fara yn y cwpwrdd? Oes. <i>Is there (any) bread in the cupboard?</i> Yes. Oes 'na lyfrau ar y bwrdd? Nac oes. <i>Are there (any) books on the table? No.</i>
Ydy. <i>Yes, it is.</i>	Nac ydy. <i>No, it isn't.</i>	Ydy'r bara yn y cwpwrdd? Ydy. <i>Is the bread in the cupboard? Yes.</i>
Ydyn. <i>Yes, they are.</i>	Nac ydyn. <i>No, they aren't.</i>	Ydy'r llyfrau ar y bwrdd? Nac ydyn. <i>Are the books on the table? No.</i>

Yr Amser Amherffaith/*The imperfect tense*

O'n. <i>Yes, I was/used to.</i>	Nac o'n. <i>No, I wasn't/didn't used to.</i>	Oeddet ti'n talu? O'n. <i>Were you paying?</i> Yes.
Oeddet. <i>Yes, you were/used to.</i>	Nac oeddet. <i>No, you weren't/didn't used to.</i>	O'n i'n talu? Oeddet. <i>Was I paying?</i> Yes.
Oedd. <i>Yes, he/she was/used to.</i>	Nac oedd. <i>No, he/she wasn't/didn't used to.</i>	Oedd o/hi'n talu? Oedd. <i>Was he/she paying?</i> Yes.
Oedden. <i>Yes, we were/used to.</i>	Nac oedden. <i>No, we weren't/didn't used to.</i>	Oeddech chi'n talu? Nac oedden. <i>Were you paying?</i> No.
Oeddech. <i>Yes, you were/used to.</i>	Nac oeddech. <i>No, you weren't/didn't used to.</i>	Oedden ni'n talu? Nac oeddech. <i>Were we paying?</i> No.
Oedden. <i>Yes, they were/used to.</i>	Nac oedden. <i>No, they weren't/didn't used to.</i>	Oedden nhw'n talu? Nac oedden. <i>Were they paying?</i> No.

Yr Amser Dyfodol/*The future tense*

Bydda. <i>Yes, I will (be).</i>	Na fydda. <i>No, I won't (be).</i>	Fyddi di'n talu? Bydda. <i>Will you be paying?</i> Yes.
Byddi. <i>Yes, you will (be).</i>	Na fyddi. <i>No, you won't (be).</i>	Fyddda i'n talu? Byddi. <i>Will I be paying?</i> Yes.
Bydd. <i>Yes, he/she will (be).</i>	Na fydd. <i>No, he/she won't (be).</i>	Fydd o/hi'n talu? Bydd. <i>Will he/she be paying?</i> Yes.
Byddwn. <i>Yes, we will (be).</i>	Na fyddwn. <i>No, we won't (be).</i>	Fyddwch chi'n talu? Na fyddwn. <i>Will you be paying?</i> No.
Byddwch. <i>Yes, you will (be).</i>	Na fyddwch. <i>No, you won't (be).</i>	Fyddwn ni'n talu? Na fyddwch. <i>Will we be paying?</i> No.
Byddan. <i>Yes, they will (be).</i>	Na fyddan. <i>No, they won't (be).</i>	Fyddan nhw'n talu? Na fyddan. <i>Will they be paying?</i> No.

Yn yr amser gorffennol a'r amser perffaith, dan ni'n ateb **Do/Naddo** bob tro.
*In the past tense and the perfect tense, we answer **Do/Naddo** every time.*

Wnest ti dalu?
Did you pay?

Do.
Yes.

Naddo.
No.

Wnaeth o weld?
Did he see?

Do.
Yes.

Naddo.
No.

Wyt ti wedi gorffen?
Have you finished?

Do.
Yes.

Naddo.
No.

Pwyslais/*Emphasis*

Fel arfer, mae brawddegau a chwestiynau yn dechrau efo berf. Os does 'na ddim berf, mae 'na bwyslais. Efo pwyslais, yr ateb ydy **la/Naci**. Dan ni hefyd yn defnyddio **la/Naci** i ymateb i gwestiwn heb ferf.

*Usually, sentences and questions begin with a verb. If there is no verb, this is an emphatic construction. The answers following an emphatic question are **la/Naci**. We also use **la/Naci** to respond to a question where there is no verb.*

Mari wyt ti? <i>Are you Mari?</i>	la. <i>Yes.</i>	Naci. <i>No.</i>
Fiesta ydy mêc dy gar di? <i>Fiesta is the make of you car?</i>	la. <i>Yes.</i>	Naci. <i>No.</i>
Coffi?	la.	Naci.

Treigladau/*Mutations*

Y Treigladd Meddal <i>The Soft Mutation</i>	Y Treigladd Trwynol <i>The Nasal Mutation</i>	Y Treigladd Llaes <i>The Aspirate Mutation</i>
t > d d > dd m > f	t > nh d > n	t > th
c > g g > / ll > l	c > ngh g > ng	c > ch
p > b b > f rh > r	p > mh b > m	p > ph

Rhai rheolau/Some rules**Y Treigladd Meddal/The Soft Mutation**

Ar ôl y efo enw benywaidd unigol	<i>After y with a singular feminine noun</i>	(y b roblem, y g adair)
Ansoddair yn dilyn enw benywaidd unigol	<i>Adjective following singular feminine noun</i>	(problem f awr)
Ansoddair ar ôl yn	<i>Adjective after yn</i>	(Mae hi'n wyntog.)
Enw ar ôl yn	<i>Noun after yn</i>	(Mae hi'n f eddyg.)

Ar ôl llawer o arddodiaid: *After many prepositions:*

am ar at gan
dros drwy wrth dan
heb hyd i o

Ar ôl mi mewn brawddeg.	<i>After mi in a sentence</i>	(Mi wnes i helpu.)
Ar ddechrau cwestiwn uniongyrchol	<i>At the beginning of a direct question</i>	(Wnest ti weld John?, F yddi di yn y tŷ?)
Ar ddechrau brawddeg negyddol (dim t, c, p)	<i>At the beginning of a negative sentence (not t, c, p)</i>	(Wnes i ddim gyrru. F ydda i ddim.)
Ar ôl geiriau i ofyn cwestiwn	<i>After words to ask a question</i>	(Pwy wnest ti weld?, Be wnest ti?, Faint fydd yn dŵad i'r parti?)
Berf neu wrthrych ar ôl ffurf gryno berf	<i>Verb or object following concise verbs</i>	(Mi wnes i yrru. Mi ges i f ara. Ga i f ynd?)
Enw benywaidd ar ôl un	<i>Feminine noun after un</i>	(un dd iod, un g adair)
Enw ar ôl dau, dwy, ail	<i>Noun following dau, dwy, ail</i>	(dau f unud, dwy b unt, ail f lwyddyn)
Ar ôl y rhagenwau dy ac ei (gwrywaidd)	<i>Following the pronouns dy and ei (masculine)</i>	(dy g ar di, ei g ar o)

Y Treigladd Trwynol/The Nasal Mutation

Ar ôl yr arddodiad **yn** yn *After the preposition* (**yn**g Nghymru)
golygu *in* **yn** meaning 'in'

Ar ôl y rhagenw **fy** *After the pronoun* **fy** (fy **nh**ad i)

Y Treigladd Llaes/The Aspirate Mutation

Ar ddechrau brawddeg *At the beginning of a* (**Ch**es i ddim.)
negyddol *negative sentence*

Ar ôl y cysylltair **a** yn *After the conjunction* **a** (te a **ch**offi)
golygu *and* meaning 'and'

Ar ôl yr arddodiad *After the preposition* **â** (Paid â **ph**oeni.)
â

Ar ôl yr adferf **tua** *After the adverb* (tua **ph**ump o'r gloch)
tua

Ar ôl y rhagenw **ei** *After the pronoun* **ei** (ei **th**ad hi)
(benywaidd) *(feminine)*

Ar ôl **tri** a **chwe** *After* **tri** and **chwe** (tri **ph**lentyn, chwe
phunt)

Rhagenwau + treigladdau/Pronouns and mutations

Dyma'r rhagenwau a'r treigladdau sy'n eu dilyn nhw.

Here are the pronouns and the mutations they cause.

Rhagenw/ Pronoun	Treigladd/ Mutation	Enghreifftiau/ Examples
fy my	Treigladd trwynol <i>Nasal mutation</i>	fy nh ad i fy nr ws i fy ng har i fy ng waith i fy mh en i fy mr awd i
dy your	Treigladd meddal <i>Soft mutation</i>	dy d ad di dy dd rws di dy f am di dy g ar di dy waith di dy l yfr di dy b en di dy f rawd di dy r ieni di
ei his	Treigladd meddal <i>Soft mutation</i>	ei d ad o ei dd rws o ei f am o ei g ar o ei waith o ei l yfr o ei b en o ei f rawd o ei r ieni o
ei her	Treigladd llaes a 'h' o flaen llafariad <i>Aspirate mutation and 'h' before a vowel</i>	ei th ad hi ei ch ar hi ei ph en hi ei h enw hi

ein	<i>our</i>	Dim treigladd ond 'h' o flaen llafariad <i>No mutation but 'h' before a vowel</i>	ein h enw ni
eich	<i>your</i>	Dim treigladd	eich tad chi
eu	<i>their</i>	Dim treigladd ond 'h' o flaen llafariad <i>No mutation but 'h' before a vowel</i>	eu h enw nhw

Arddodiaid/Prepositions

Mae arddodiaid yn rhedeg. Dach chi wedi dysgu **gan** ac **i**.

*Prepositions conjugate. You have learned **gan** and **i**.*

Gan	Mae gan Sam gar.	<i>Sam has a car.</i>
gen i	Mae gen i gar.	<i>I have a car.</i>
gen ti	Mae gen ti gar.	<i>You have a car.</i>
gynno fo	Mae gynno fo gar.	<i>He has a car.</i>
gynni hi	Mae gynni hi gar.	<i>She has a car.</i>
gynnon ni	Mae gynnon ni gar.	<i>We have a car.</i>
gynnoch chi	Mae gynnoch chi gar.	<i>You have a car.</i>
gynnyn nhw	Mae gynnyn nhw gar.	<i>They have a car.</i>

I	<i>to/for</i>	Rhaid i Sam fynd.	<i>Sam must go.</i>
i mi	<i>to/for me</i>	Rhaid i mi fynd.	<i>I must go.</i>
i ti	<i>to/for you</i>	Rhaid i ti fynd.	<i>You must go.</i>
iddo fo	<i>to/for him</i>	Rhaid iddo fo fynd.	<i>He must go.</i>
iddi hi	<i>to/for her</i>	Cyn iddi hi fynd.	<i>Before she goes.</i>
i ni	<i>to/for us</i>	Cyn i ni fynd.	<i>Before we go.</i>
i chi	<i>to/for you</i>	Ar ôl i chi fynd.	<i>After you go.</i>
iddyn nhw	<i>to/for them</i>	Ar ôl iddyn nhw fynd.	<i>After they go.</i>

Mae'r ferf yn treiglo ar ôl yr arddodiad **i**.

*The verb mutates after the preposition **i**.*

Dan ni'n defnyddio **mynd i** o flaen llefydd a berfau, ond dan ni'n defnyddio **mynd at** efo pobol. *We use **mynd i** before places and verbs, but **mynd at** with people.*

Dw i'n mynd i Ynys Môn.	<i>I'm going to Anglesey.</i>
Dw i'n mynd i weld.	<i>I'm going to see.</i>
Dw i'n mynd i'r ysgol.	<i>I'm going to school.</i>
Dw i'n mynd i siopa.	<i>I'm going shopping.</i>
Dw i'n mynd at y meddyg.	<i>I'm going to the doctor.</i>

Rhai rheolau eraill/Some other rules

a/ac

a o flaen cytsain	<i>a before a consonant</i>	(Aled a Siân, te a choffi)
ac o flaen llafariad	<i>ac before a vowel</i>	(Siân ac Aled, afal ac oren)

â/ag

â o flaen cytsain	<i>â before a consonant</i>	(Paid â phoeni. Paid â mynd.)
ag o flaen llafariad	<i>ag before a vowel</i>	(Paid ag ateb. Paid ag aros.)

y/yr/'r

y o flaen cytsain	<i>y before a consonant</i>	(y tŷ, y car, y plant)
yr o flaen llafariad	<i>yr before a vowel</i>	(yr ysgol, yr ysbyty, yr ardd)
'r pan fydd y ar ôl llafariad	<i>'r when y follows a vowel</i>	(Mae 'r tywydd yn dda, i' r gwaith, o' r Alban)

Mae/ydy

Dan ni'n defnyddio **ydy** ar ôl **Pwy, Be, Faint**. Dan ni'n defnyddio **mae** ar ôl y geiriau cwestiwn eraill – **Lle, Pryd, Sut, Pam**.

*We use **ydy** after **Pwy, Be, Faint**. We use **mae** after **Lle, Pryd, Sut, Pam**.*

Pwy ydy o?	<i>Who is he?</i>	Lle mae o?	<i>Where is he?</i>
Be ydy'r broblem?	<i>What is the problem?</i>	Pryd mae'r gêm?	<i>When is the game?</i>
Faint ydy'r tocyn?	<i>How much is the ticket?</i>	Sut mae'r tywydd?	<i>How is the weather?</i>

Rhifau/Numbers

Mae 'na ddwy ffordd o ddefnyddio rhifau: **rhif + enw unigol** neu **rhif + o + enw lluosog** (wedi'i dreiglo'n feddal). Hyd at ddeg, mae'n gyffredin iawn i ddefnyddio'r unigol.

*There are two ways of using numbers: **number + singular noun** or **number + o + plural noun (soft mutation)**. Up to **deg**, it is very common to use the singular noun.*

dau blentyn dau o blant

saith llyfr saith o lyfrau

naw car naw o geir

Mae ffurfiau benywaidd efo 2, 3, 4 – **dwy, tair, pedair**. Dan ni'n defnyddio'r rhifau yma o flaen enwau benywaidd. A dan ni'n defnyddio'r ffurfiau yma wrth drafod oedran.

*2, 3, 4 have feminine forms – **dwy, tair, pedair**. We use these forms with feminine nouns. And we use these forms to express age.*

dwy bunt

tair punt

pedair punt

Mae Siôn yn ddwy oed.

mewn/yn

Ystyr **mewn** ydy *in a*. Dan ni hefyd yn defnyddio **mewn** o flaen berfau a rhifau. Dan ni'n defnyddio **yn** o flaen pethau pendant, gan gynnwys enwau llefydd.

***Mewn** means 'in a'. We also use it before verbs and numbers.*

*We use **yn** when something definite follows, including place names.*

mewn ffatri ————— *in a factory*

mewn pum munud ————— *in five minutes*

yn y ffatri ————— *in the factory*

yn ffatri Ford's ————— *in Ford's factory*

yn Llandudno ————— *in Llandudno*

Bonau/Stems

Rhaid i ni wybod bôn y ferf i greu gorchmynion.

We need to know the stem of verbs to create commands.

Dyma rai rheolau. *Here are some rules.*

Berf yn gorffen efo un llafariad
– gollwng y llafariad.

*Verb ending with a
single vowel – drop the vowel.*

bwyta bwyt- bwytwch

helpu help- helpwch

Berf yn goffen efo **io** –
gollwng y llafariad ola.

*Verb ending with **io** – drop the final
vowel.*

ffonio ffon- ffoniwch

dawnsio dawnsi- dawnsiwch

Berf yn gorffen efo cytsain –
ychwanegu'r terfyniad.

*Verb ending with a
consonant – add the ending.*

darllen darllen- darllenwch

ateb ateb- atebwch

Berf yn gorffen efo **-ed**
– gollwng yr **ed**.

*Verb ending with **-ed** – drop the **ed**.*

yfed yf- yfwch

Berf yn gorffen efo **-eg**
– gollwng yr **eg**.

*Verb ending with **-eg** – drop the **eg**.*

rhedeg rhed- rhedwch

Rhai bonau anodd/*Some more difficult stems:*

aros

arhos-

arhoswch

benthyg

benthyc-

benthycwch

cymryd

cym-

cymwch

chwarae

chwarae-

chwaraewch

dechrau

dechreu-

dechreuwch

gorffen

gorffenn-

gorffennwch

meddwl

meddyli-

meddyliwch

dysgucymraeg.cymru
learnwelsh.cymru

